

Folketingets Præsidium

Christiansborg
DK-1240 København K
Tlf. +45 33 37 55 00
Fax +45 33 32 85 36

www.ft.dk
ft@ft.dk

Finansudvalgets studierejse til Grækenland

1. februar 2012

Finansudvalget har i dagene 22.-24. Januar 2012 foretaget en studierejse til Athen. Der henvises til det som bilag 1 vedlagte program samt deltagerliste (bilag 2).

Ref. 11-001004-17

Kontakt
Peter Bohlbro
Chefkonsulent

Dir. tlf. +45 33 37 55 60

Det primære formål med rejsen var at drøfte Grækenlands politisk-økonomiske situation og herunder landets udfordringer som følge af finanskrisen. Udvalget ønskede endvidere at danne sig et indtryk af den folkelige opbakning til de nødvendige tiltag til at afhjælpe krisen i den græske økonomi.

Nedenfor følger et resume af hovedpunkterne fra rejsen.

Med venlig hilsen

Marianne Jelved
formand

1. Grækenlands økonomi ultimo januar 2012

Med EU/IMF låneaftalen fra maj 2010 indførtes kraftige sparetiltag, herunder fald i offentlige lønninger, skatte-, moms- og afgiftsforhøjelser, regulering af pensionsalder osv., som tilsammen bidrog til at nedbringe budgetunderskuddet fra 15,4% af BNP i 2009 til 10,5% af BNP i 2010.

Disse resultater er blevet rost af EU/ECB/IMF trojkaen, som forud for udbetaling af hver kvartalsvise lånerate foretager inspektionsbesøg i Athen og vurderer de opnåede fremskridt. I de seneste 12 måneder har det dog stået klart, at EU/IMF låneaftalens målsætninger om strukturel reformering af bl.a. skattevæsenet, sundhedssektoren og den offentlige sektor ikke holder implementeringskursen. På den lange bane ligger Grækenlands håb om igen at få økonomien på fode i en vellykket implementering af strukturelle reformer, og dermed et opgør med skiftende regeringer laden stå til gennem mere end tre årtier.

Tallene for skatteprovenuet 2011 har været skuffende. Fra januar – november lå skatteindtægter – trods reformerne – 3,1% under 2010-niveau, hvilket kun delvist kan tilskrives et fald i det nominelle BNP på 6% i 2011. I indeværende år er regeringens og trojkaens officielle forventning til budgetunderskuddet, at det bliver på mindst 9,5% af BNP, måske endda tæt ved 10 %. Det er under alle omstændigheder langt fra EU/IMF låneaftalens oprindelige målsætning om et budgetunderskud på 7,5% af BNP mhp. at holde kursen mod et underskud på 3% af BNP i 2014.

En dybere recession end ventet og regelmæssige målforskydninger ift. budgetmålene tvang den tidligere PASOK-regering til en kontinuerlig række af ekstraskatter og korrektioner, som var særdeles upopulære, og – anerkendes det af EU/ECB/IMF trojkaen – i et vist omfang har bidraget til at hæmme væksten. I erkendelse af, at recessionen også i 2011 har været dybere end ventet, har trojkaen accepteret at slække noget på kravene til budgetmålene i 2011 og 2012, også henset til at den græske regering stadig fastholder den overordnede målsætning om et budgetunderskud på 3% af BNP i 2014 – i overensstemmelse med EU's vækst- og stabilitetspagt. For ikke at forstærke recessionen yderligere, har trojkaen klart signaleret til regeringen, at eventuelle korrigerende tiltag i 2012 skal hentes på udgiftssiden, i form af nedskæringer, og ikke i form af nye særskatte.

Ny EU-lånepakke - og ny regering

Efter at Eurozonens ledere den 26. oktober 2011 traf principbeslutning om en ny lånepakke til i alt 130 mia. euro samt gældsrestrukturering for private kreditorer, så Grækenland ud til at være på vej mod mere smult vande. Fem dage senere annoncerede tidligere premierminister Papandreou dog helt uventet en folkeafstemning om den nye EU-lånepakke. Få dage efter måtte Papandreou

først trække i land og den 6. november bebude sin afsked som premierminister. Efter fire dages forhandlinger mellem PASOK og det konservative Nea Demokratia (ND) blev tidligere ECB-vice direktør Lucas Papademos udpeget til teknokrat-premierminister i en bred overgangsregering, der vil fungere frem til det kommende parlamentsvalg, som forventes afholdt i april 2012. Foruden PASOK og ND omfatter regeringen det højreradikale LAOS, og råder dermed over 252 af 300 sæder i Parlamentet. Den brede overgangsregering har som sit primære mål at demonstrere Grækenlands fortsatte efterlevelse af de aftalte reformer, og dermed A) sikre fortsatte udbetalinger på den eksisterende låneaftale fra maj 2010 (hvor 73 af 110 mia. euro er udbetalt) samt B) udmøntning af den nye EU-lånepakke til i alt 130 mia. euro plus private sektors gældsrestrukturering (PSI plus).

Den 7. december vedtog det græske parlament finansloven for 2012 med et historisk bredt flertal på 258 af 300 stemmer. I overskriftsform rummer 2012-budgettet:

- Besparelser for yderligere 5 mia. euro.
- Forøgelse af skatteprovenuet med 3,6 mia. euro.
- Forventning om en recession på 2,8% i 2012. Først i 2013 forventes positive vækstrater.
- Målsætning om et overskud på budgettets løbende poster på 1,1% (i givet fald det første overskud siden 2002).
- Et ambitiøst, grænsende til det optimistiske, mål for budgetunderskuddet fra 9% i 2011 til 5,4% af BNP i 2012.

I sidstnævnte synes medregnet den forventede reduktion i Grækenlands renteomkostninger som følge af en vellykket aftale om privatsektorinvolvering (såkaldte PSI plus). Forhandlingerne herom er dog vanskelige og et positivt resultat kan ikke tages for givet.

Status for aftalen om private sektors frivillige gældsrestrukturering (PSI plus)

Som led i eurolandenes principbeslutning af 26.-27. oktober 2011 om en ny lånepakke til Grækenland, blev det forudsat, at Grækenlands private kreditorer frivilligt indgik en aftale om en halvering af gælden. Ved en vellykket restrukturering vil Grækenlands gæld blive reduceret med over 100 mia. euro, hvilket vil bringe den ned omkring 120% af BNP. Det er imidlertid afgørende, at aftalen er af frivillig karakter, da en unilateral græsk restrukturering formentlig ville blive defineret som en "credit event", dvs. en græsk bankerot, med uforudsigelige internationale konsekvenser i forhold til udbetaling af de såkaldte Credit Default Swaps (CDS).

IMF-direktør Christine Lagarde udtalte den 12. januar, at IMF kun vil medvirke i en 2. lånepakke til Grækenland, hvis alle forudsætninger er opfyldt (inklusive PSI plus), eller hvis finansiering på anden er sikret. For Grækenland haster det med at få afsluttet forhandlingerne om PSI og få realiseret den nye lånepakke fra EU: Den 20. marts forfalder for 14,4 mia. euro græske statsobligati-

oner til udbetaling. Uden et nyt lån vil Grækenland ikke kunne honorere denne gæld, og en ukontrolleret bankerot være en realitet. Den 7. lånetranche på 5 mia. euro fra den første låneaftale var oprindeligt berammet til udbetaling i december 2011, men vil ikke blive udbetalt før marts 2012, hvor EU/ECB/IMF forventer større klarhed om situationen.

Krisens sociale konsekvenser bliver til stadighed mere tydelige. Arbejdsløsheden overstiger 18% (45% for 16-24 årige) og en nylig opgørelse viste, at i det nordlige Athen er 25% af alle butikker lukket i det seneste år. Usikkerheden om landets fremtid får mange grækere til at hæve deres opsparinger. I løbet af de seneste 12 måneder er der netto blevet hævet knap 60 mia. euro fra de græske banker, hvilket svarer til mere end en fjerdedel af de samlede indeståender. Konsekvensen er, at de græske banker ikke har kapital til at foretage udlån, hvilket igen rammer græsk erhvervsliv hårdt.

2. Hovedpunkter drøftet på møder i forbindelse med besøget

2.1. Møder med det græske Finansudvalg, vicefinansminister Philippos Sahinidis (PASOK) og økonomiske rådgivere fra Nea Demokratia Christos Staikouras og Notis Mitarachi

Møde med det græske Finansudvalg:

På mødet drøftedes navnlig følgende emner:

- Hvorledes vil Grækenland rationalisere den offentlige administration?
- Hvordan vil man nedbringe underskuddet yderligere?
- Hvordan har Grækenland kunnet bringe sig i den nuværende situation?
- Hvad kan vi lære af Grækenlands udvikling?
- Hvordan kan Grækenland ændre den politiske kultur?
- Hvordan kan Grækenland overbevise Europa om, at landet kan få styr på økonomien?
- Hvordan kan man ændre den kultur, at det mere er udlandet end Grækenland, der gives skylden for landets situation?
- Advarede Nationalbanken mod den nuværende krise
- Er der risiko/mulighed for, at Grækenland forlader eurozonen? Ville dette være bedre for Grækenland/europa?
- Hvor stort et problem er korrupsion?
- Hvordan vil man ændre det grundlovsfastsatte forbud mod at afskedige offentligt ansatte

Møde med vicefinansminister Sahinidis:

På mødet drøftedes navnlig følgende emner:

- Hvorledes forbedres produktivitet og konkurrenceevne?

- Forventninger til underskuddet i 2012?
- Accepterer vælgerne krisetiltagene?

Møde med Nea Demokratia:

På mødet drøftedes navnlig følgende emner:

- I hvilket omfang er strukturelle reformer nødvendige og mulige?
- Er der vilje til forandringer i det politiske system?
- Vil ND gå ind for at ændre grundloven, så offentligt ansatte kan fyres?
- Hvordan ser det politiske landskab ud efter næste valg i betragtning af, at ND og PASOK deler ansvaret for problemerne?
- Hvorfor er koalitionsregeringer og mindretalsregeringer sjældne i Grækenland? Skulle krisen ikke kunne betyde, at partierne i højere grad kunne finde sammen?
- Er ND enige i IMF's anbefalinger?

2.2. Møde med nationalbankdirektør George Provopoulos

På mødet drøftedes navnlig følgende emner:

- Hvilke strukturelle reformer bør regeringen gennemføre?
- Er tempoet i privatiseringerne hurtigt nok?
- Bør Grækenland forlade eurozonen og devaluere?
- Hvorledes bør en skattereform gennemføres og hvordan forebygges skatteunddragelse?
- Hvordan bør arbejdsmarkedet reformeres? Er et ansættelsesstop tilstrækkeligt?
- Er nationalbanken uafhængig (nok) af regeringen?
- Advarede nationalbanken regeringen inden krisen?
- Hvor meget bør regeringen skære i de offentlige udgifter?
- Er det politiske system i stand til at indrette sig efter de barske realiteter?
- Hvad mener Nationalbanken om finanspagten?
- Hvor meget har Nationalbanken selv skåret i antallet af medarbejdere?

2.3. Møde med IMF-chef Bob Traa

På mødet drøftedes navnlig følgende emner:

- Bedre hvis Grækenland forlader eurozonen?
- Hvad sker der, hvis Grækenland forlader euroen?
- Er der tilstrækkelig krisebevidsthed i den græske befolkning?
- Psykologisk momentum for strukturelle ændringer?

2.4. Møder med journalist Nick Malkoutzis og professor Yiannis Stournaras, direktør for tænketanken IOBE og fhv. finansminister Stephanos Manos

Møde med Nick Malkoutzis:

På mødet drøftedes navnlig følgende emner:

- Hvor bør der skæres yderligere?
- Hvordan nedbringes gælden?
- Nationalbankens rolle og hvorvidt den har udfyldt sin rolle

Møde med IOBE:

På mødet drøftedes navnlig følgende emner:

- Er privatiseringstempoet tilstrækkeligt?
- Hvordan tiltrækkes de betydelige beløb, som grækere har stående i udlandet?
- Hvad ville der ske hvis Grækenland forlod eurozonen og devaluerede drakhmen
- Hvorledes reduceres den offentlige gæld?
- Hvad skyldes de aktuelle problemer i Grækenland?
- Har nationalbanken rolle i krisen været positiv eller det modsatte?

Møde med Stephanos Manos:

På mødet drøftedes navnlig følgende emner:

- Er den offentlige sektor lønførende, og i givet fald hvor meget?
- Nyttet det at hjælpe Grækenland? Vil landet ikke under alle omstændigheder gå bankerot?
- Er det katastrofe, hvis landet går bankerot?
- De kort- og mellemlange udsigter for landets økonomi
- Vil Grækenland være en del af eurozonen om 4 år?

Bilag 1

Program for Finansudvalgets besøg til Athen, 22.-24. januar 2012

Søndag den 22. januar

12.05: Afrejse Kastrup

13.30: Ankomst Amsterdam

14.20: Afrejse Amsterdam, fly KL 2841

18.30 (lokal tid): Ankomst Athen

Modtagelse i lufthavnen ved ambassaden. Transport til hotel St. George Lycabettus. Indlogering.

21.00 Middag hos ambassadør Tom Nørring med briefing om den politisk-økonomiske situation i Grækenland (*ambassadørens residens ligger 200 m. fra hotellet*)

Mandag den 23. januar

08:00: Morgenmadsbriefing med journalist og redaktør Nick Malkoutzis (Kathimerini)

09:10: Afgang fra hotel

9.30-10.40: Møde med Finansudvalget i det græske Parlament

11.00-12.30: Møde i Nationalbanken med nationalbankdirektør George Provopoulos

13.00-14.45: Frokostmøde med professor Yiannis Stournaras, direktør for den økonomiske tænketank IOBE

15.00-16.00: Møde med vicefinansminister Philippos Sahinidis (PASOK)

16.15-17.30: Møde med Stefanos Manos, tidligere finansminister og fremtrædende meningsdanner

20:00: Middag med lokale danske virksomhedsledere i Grækenland på taverna "Fagopoteion", Patriarchou Ioachim 56, Kolonaki

Tirsdag den 24. januar

8.45: Afgang fra hotel (inkl. check-out)

9.00 – 11.00: Briefing hos herværende IMF-chef, Bob Traa

11.30-13.00: Møde med økonomiske rådgivere fra Nea Demokratia

13.00 – 15.00: Frokost

15.00: Transport til lufthavn

16.55: Afrejse Athen, fly KL 1576

19.35: Ankomst Amsterdam

20.55: Afrejse Amsterdam

22.20: Ankomst Københavns Lufthavn

Bilag 2

Finansudvalgets studierejse til Grækenland

22.-24. januar 2012

Deltagerliste pr. 19/1-12

Marianne Jelved (RV), fmd.

John Dyrby Paulsen (S)

Thomas Jensen (S)

Rasmus Prehn (S)

Jonas Dahl (SF)

Claus Hjort Frederiksen (V)

Peter Christensen (V)

Anders Samuelsen (LA)

Jette Nedergaard

Peter Bohlbro